

3. Мартос Б., Зозуля Я. Гроші Української держави / Б. Мартос, Я. Зозуля. – Мюнхен, 1972.
4. Рябченко П., Бутко В. Полный каталог бумажных дензнаков и бон России, СССР, стран СНГ (1769-1999 гг.) / П. Рябченко, В. Бутко. – Т. 2. Боны Украины. – Киев, 1999.
5. Швець В. Каталог українських грошей від 1917 року / В. Швець. – Львів, 2000.
6. Шуст Р. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні : Навч. посіб / Р. Шуст. – К. : Знання, 2009.

*Матвієнко В.О., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Менеджмент»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ЗАГРОЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ANALYSIS OF EXISTING THREATS OF EFFICIENCY OF THE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Анотація. У статті розглядаються питання діагностики діяльності підприємства, зокрема через вплив загроз. Визначаються основні вимоги до системи показників. Класифікуються ключові загрози діяльності із групуванням за базовими класифікаторами.

Ключові слова: середовище діяльності, діагностика загроз, менеджмент, стратегічне управління.

Abstract. The article deals with the issues of diagnostics of the enterprise, in particular due to the impact of threats. The basis for the system of indicators is determined. Classifies the key threats of grouping by baseline classifiers.

Key words: environment of activity, threat diagnostics, management, strategic management.

Постановка проблеми. Забезпечення розвитку підприємства у сучасних динамічних умовах набуває особливої актуальності та потребує як теоретико-методологічного обґрунтування, так і дослідження ефективності застосування різного діагностичного інструментарію. Удосконалення процедури діагностики загроз діяльності підприємства, що виникають у зовнішньому середовищі стає надзвичайно актуальним особливо для автотранспортних підприємств. Найважливішою складовою діагностики загроз діяльності є система показників, які характеризують властивості й ознаки цих загроз. У зв'язку з цим першочерговим завданням є формування

відповідної системи показників для діагностики загроз діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження управління внутрішнім середовищем підприємства присвячено роботи Бланка І.А., Виханського О.С., Скібіцької Л.І., Осовської Г.В., Осовського О.А., Шершньової З., Тарнавської Н.П., Шведа В.В. та інших.

Формулювання цілей статті. Стаття присвячена вивченню питання можливості використання відповідних показників діагностики середовища діяльності підприємства з метою визначення ключових загроз.

Виклад основного матеріалу. Формування системи показників діагностики загроз діяльності підприємства необхідне для вирішення таких завдань:

- контроль поточного стану внутрішнього середовища;
- визначення рівня загроз діяльності підприємства;
- моделювання наслідків впливу загроз на діяльність підприємства;
- формування комплексу заходів щодо профілактики, локалізації, усунення, адаптації, ліквідації наслідків впливу загроз діяльності підприємства.

Зрозуміло, що система показників діагностики загроз діяльності підприємства має відповідати певним вимогам, а саме:

- система формується як з кількісних, так і з якісних показників, які за допомогою експертів приводяться у зіставний вигляд кількісно в інтервалі від 1 до 0, при чому чим більше загроза, тим більше значення показника наближається до 1;

- за своїм складом система показників має відображати специфіку діяльності підприємства і не є фіксованою, може з часом змінюватися, що обумовлене високим рівнем змінності внутрішнього середовища та його динамічністю (після певного часу, перш за все, змінюється склад загроз діяльності підприємства: частина загроз повністю усувається, частина утримується на безпечному рівні, а також виникають нові, невраховані раніше, загрози);

- кількість показників у системі повинна бути якомога меншою для зручності розрахунків, уникнення дублюючої інформації;

- при виборі показників, які характеризують загрози діяльності підприємства, треба мати на увазі, що усі показники внутрішнього середовища взаємопов'язані;

- самі по собі чинники внутрішнього середовища не завжди агресивні по відношенню до суб'єктів ринкової економіки, а ось наслідками їх взаємодії найчастіше є події, які мають чітко виражений характер і можуть спричинити загрози діяльності підприємства;

- відносна обмеженість інформації про певні показники внутрішнього середовища, недостовірність її джерел та невпевненість у її точності, оперативності, актуальності, адекватності;

- значення обраного показника не є рівнем загрози, а підтверджує або спростовує її наявність та відображає властивості та ознаки;

- залежність між рівнем обраного показника і рівнем загроз може бути прямопропорційною та зворотнопропорційною, тобто якщо значення показника

збільшується, а рівень загроз зменшується, то це говорить про зворотнопропорційну залежність, якщо при зростанні значення показника рівень загрози буде збільшуватися, то це свідчить про прямопропорційну залежність;

- прояв і вплив загроз – це не одномоментний акт, а складний динамічний процес, причому, процес не у всьому випадковий, а в деяких аспектах і детермінований, тобто з достатньо жорсткою тимчасовою структурою причинно-наслідкових зв'язків подій, що відбуваються в зовнішньому середовищі.

Формування системи показників діагностики загроз діяльності підприємства, крім того, має базуватися на певних методологічних принципах:

1. Адекватність системи показників завданням діагностичного дослідження, тобто можливість за їх допомогою забезпечити виявлення й комплексну оцінку загроз діяльності підприємства.

2. Забезпеченість вхідною інформацією для подальшого її використання.

3. Недубльованість показників, тобто врахування в системі показників усіх найважливіших властивостей та ознак загроз діяльності підприємства.

4. Оптимальність дає можливість спростити систему показників та уникнути будь-якої зайвої кореляції показників.

5. Чіткість та однозначність визначення негативного значення (критеріальної межі) або негативної динаміки (напрямку зміни), які можуть використовуватись як база для ідентифікації загроз діяльності підприємства або передумов для їх появи в майбутньому.

Загальну процедуру формування системи показників діагностики загроз діяльності підприємства варто подавати в такій послідовності: по-перше, досліджуються умови, події та чинники внутрішнього середовища, взаємодія яких є передумовою виникнення загроз діяльності підприємства, розподіляються за рівнями ієрархії середовища і встановлюються показники, які відбивають властивості та ознаки загроз; по-друге, з кожної групи відбираються ті показники, які відповідають вимогам щодо діагностики для проведення комплексного оцінювання загроз діяльності підприємства. Необхідно ще раз зауважити, що завдання вибору показників діагностики загроз діяльності є індивідуальним для кожного підприємства.

Запропонована система показників для діагностики загроз діяльності підприємства складається як з кількісних, так і з якісних показників з прямопропорційною та зворотнопропорційною залежністю з рівнем загроз (таблиця 1).

Для формалізації та отримання вхідних змінних для комплексної оцінки загроз діяльності підприємства необхідно привести ці показники у зіставний, кількісний вигляд. Для цього вважаємо доцільним використання методу експертних оцінок з метою отримання їх бальної оцінки.

Прояв загроз економічній стабільності підприємства відображається на його фінансовому стані, який оцінюється фактичними значеннями зміни показників виробничо-господарської та фінансової діяльності.

Класифікація загроз діяльності підприємства

Об'єкт впливу	Види загроз	Об'єкти загроз	Джерела загроз	Об'єкти захисту
Персонал	Образа, напад, шантаж, пограбування, насильство, вбивство	Особа, члени сім'ї, родичі, колеги, особисте майно	Злочинці, невідомі (у стані алкогольного, наркотичного сп'яніння)	Особа, члени сім'ї, родичі, колеги, підприємство, квартири, дачі
Продукція	Підробка, ознайомлення, порушення технології, крадіжка, шахрайство, знищення, промисловий шпіонаж	Продукція, комплектуючі, техніко-технологічні показники продукції	Конкуренти, споживачі, злочинні угруповання, постачальники, посередники, співробітники	Цехи, лабораторії, склади, транспорт
Матеріально-технічні ресурси	Знищення, псування, крадіжка	Територія будівель, споруд, транспорт, технологія, склади	Конкуренти, злочинні угруповання, співробітники	Територія цеху, лабораторії, склади, транспорт
Фінанси	Крадіжка, шахрайство, пограбування, фальсифікація документів	Документація, грошові засоби	Злочинні угруповання, співробітники, конкуренти	Планова і звітна документація, бухгалтерські, фінансові служби, каса, інкасатори
Інформація	Конфіденційність, цілісність, повнота, доступність (недоступність), знищення, зміна	Носії інформації, відомості про склад, стан та діяльність технічні, інформаційні канали	Конкуренти, злочинці, корупціонери, адміністративні органи, співробітники, хакери	Документація, засоби зв'язку, переговори, ділові зустрічі, засоби зберігання, обробки інформації
Самостійність	Поділ, виокремлення	Підприємства, підрозділи	Співробітники, підприємці, держава	Підприємство, структурний підрозділ (цех, філіал), транспорт

Моніторинг цих показників, співставлення їх фактичного рівня з відповідними пороговими (нормативними) значеннями (індикаторами), мінімально можливими з точки зору стабільності (збалансованості, безпеки, стійкості) подальшої діяльності дозволяє своєчасно виявити та локалізувати загрози, очевидні та симптоматичні ознаки або навіть слабкі сигнали майбутньої кризи.

Для досягнення цілей дослідження варто використовувати наступну класифікацію загроз, при чому виділимо не тільки внутрішні, але і зовнішні загрози:

1. За особливостями походження: політичні, економічні, соціальні, правові, загострення міжнаціональних стосунків, екологічні, демографічні, генетичні, науково-технічні, технологічні, ідеологічні, психологічні, інтелектуальні, інформаційні, сировинні.

2. За джерелом загрози: внутрішні та зовнішні.

3. За відношенням до людської діяльності: об'єктивні (формується незалежно від цілеспрямованої діяльності) та суб'єктивні (створюються свідомо).

4. За ймовірністю реалізації: реальні (можуть здійснюватися у будь-який момент) та потенційні (за наявності певних умов).

5. За наслідками: загальні (стосуються всіх господарюючих суб'єктів на території України) та локальні (в окремих регіонах, ринках).

Залежно від об'єкту також варто виділити наступні види загроз залученим ресурсам, процесам та кінцевій продукції підприємства:

1. Загрози персоналу: залякування, травмування, шантаж та здирництво, психологічний тиск, вбивства, викрадення, напад тощо.

2. Загрози матеріально-технічним ресурсам: пошкодження засобів виробництва, організація прослуховування засобів зв'язку, крадіжка, угон, знищення, порушення технології тощо.

3. Загрози продукції: підробка, викрадення, промислове шпигунство, знищення тощо.

4. Загрози фінансам підприємства: викрадення фінансових засобів та цінностей, шахрайство, фальсифікація, несвоєчасне повернення тощо.

5. Загрози інформації: витік інформації, модифікація інформації, її знищення.

6. Загрози самостійності: діяльність окремих груп співробітників (внутрішня загроза) або інших підприємців (зовнішня загроза) з метою поділу підприємства або поглинання.

Узагальнюючи результати, зведемо у таблицю види, об'єкти та джерела загроз, доповнивши їх об'єктами захисту, що допоможе далі при розробці системи діагностики внутрішнього середовища підприємства (таблиця 1).

Потрібно зазначити, що за сучасних умов дія багатьох загроз має для підприємства всеохоплюючий характер. Діагностика діяльності підприємства передбачає регулярну ідентифікацію джерел виникнення загроз, визначення можливих масштабів наслідків та визначення ролі кожного із джерел у загальному профілі загроз. Система реальних та потенційних загроз є динамічною. Загрози можуть з'являтися та зникати, зростати та зменшуватися. При цьому буде

змінюватися і їх вплив на підприємство.

Висновки. Таким чином, розглянутий механізм та система показників діагностики загроз діяльності підприємства наочно ілюструє важливість адекватного реагування підприємства на зміни у середовищі функціонування через вжиття відповідних контрзаходів.

Список використаних джерел

1. Виханский О.С. Менеджмент / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – М. : Гардарики, 2002. – 528 с.
2. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : Навчальний посібник / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К. : Кондор, 2005. – 860 с.
3. Тарнавська Н.П. Менеджмент. Теорія та практика : підручник для вузів / Н.П. Тарнавська, Р.М. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 486 с.
4. Скібіцька Л.І. Менеджмент : Навч. посіб. / Л.І. Скібіцька. – К. : ЦУЛ, 2007. – 416 с.
5. Стратегічне управління : Навч. посіб. / В.В. Швед, В.В. Боковець; Вінницький фін.-екон. ун-т. – Вінниця : ВФЕУ, 2012. – 151 с.
6. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : Навчальний посібник. – К. : ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана», 2004. – 699 с.

***Омельченко О.В.**, старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
Вороновська І.В., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ І ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES AND THE BASIS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL FLOWS ON THE ENTERPRISE UNDER THE CONDITIONS OF UNEXPECTEDLY ECONOMIC ENVIRONMENT

Анотація. У статті розглянуто сутність фінансів та фінансових відносин на підприємствах. Описано основні функції фінансів підприємств: формування, розподіл, використання та контроль за формуванням фінансових ресурсів. Окреслено основні положення, що визначають високу роль ефективного управління грошовими потоками підприємства.

Ключові слова: фінанси, фінанси підприємств, фінансові відносини, грошовий потік, грошові фонди.